

Olympiáda ľudských práv

XVIII. ročník, školský rok 2015/2016

Krajské kolo

Kategória: Stredné školy

Szóbeli tételek

1. Párizsi éttermekben, színházban és utcákon terroristák támadtak védtelen, gyanútlan emberekre. 130 ember vesztette életét. Néhány támadó valószínűleg a tavaly nyári és őszi nagy menekülthullám során kerülhetett Európába.

Hogyan reagálnátok Ti az állami szervek helyében, hogyha kiegyensúlyozottan kellene biztosítanotok a polgárok élethez és biztonsághoz való jogát, a Menekültügyi egyezmény szerinti menedékjogot valamint a többi alapjogot, mint például a magánélethez való jog? Törekedjete minél több oldalról körülírni a megoldást.

2. 2015-ben a fehérorosz íróőnek, Svetlana Alekszijeicsnek ítéltek oda az irodalmi Nobel-díjat életművéért. Egyik, magyar nyelven is megjelent műve „A háború nem asszonyi dolog” címet viseli.

Mutassátok be a nők helyzetét a II. világháború idején és közvetlenül utána, legfőképp olyan országokban, ahol hosszú ideig folytak harcok és olyan területeken, amelyeken háborús front vonult át. Milyen gondokkal és nehézségekkel kellett szembenézniük ezeknek a nőknek, és milyen volt a helyzetük emberjogi megítélés szerint?

3. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát 1948-ban fogadta el az Egyesült Nemzetek Szervezete.

Mutassátok be az említett dokumentum elfogadásának politikai és történelmi kontextusát! Milyen új nézőpontból közelítette meg az emberi jogok értelmezését, és miben látjátok fő hozadékát?

4. Biztosan ismertek a közeli vagy a távolabbi környezetetekből fogyatékkal élő ember. A fogyatékkal vagy egészségügyi gondokkal élő személyek némely emberi jogainak gyakorlása nehézségekbe ütközhet.

Ismertessétek, hogy milyen intézkedések szükségesek az állam vagy közigazgatás és intézmények üzemeltetői részéről ahhoz, hogy a fogyatékkal élő személyek egyenrangúan gyakorolhassák emberi jogaikat, nevezetesen a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információkhoz, a szolgáltatásokhoz és az áruhoz való hozzáférés területén!

5. 1989 novemberében az akkori Csehszlovák Szocialista Köztársaságban kezdetét vette a politikát és a társadalmat alapvetően megváltoztató folyamat, a „bársonyos forradalom”. Sok diák és diáklány is tevékeny részesévé vált. A társadalmi változások élén álló Nyilvánosság az erőszak ellen (Verejnost proti násiliu) politikai mozgalom két fő követelése a kommunista párt vezető szerepének eltörlése és a szabad választások kiírása volt.

A szakirodalom szerint, a szüleitek vagy rokonaitok elbeszélései alapján magyarázzátok el, hogy a forradalmárok miért éppen ezt a két célt tartották kulcsfontosságúnak a demokratikus társadalom kialakításában 1989-ben?

6. A politikai és közéleti diskurzusban és a médiákban is gyakran találkozunk az *integráció* (például külföldiek integrációja, testi fogyatékkal élők iskolai integrációja), az *inklúzió* (például romák inklúziója) és az *asszimiláció* (például nemzeti kisebbséghez tartozó személyek természetes vs. kényszerített asszimilációja) fogalmakkal.

Magyarázzátok el az asszimiláció, integráció és inklúzió fogalmak közti különbséget! A kisebbségi csoporthoz tartozó személyek társadalmi beilleszkedésének melyik modelljét részesítenétek Ti előnyben, és miért?

7. Az iskolában és még a szüleitek munkahelyén is előfordulhat a diszkrimináció - megkülönböztető bánásmód - nyílt vagy burkolt formában. Diszkriminációnak minősülhet az állam megkülönböztető bánásmódja polgáraival szemben, a felettesek megkülönböztető bánásmódja beosztottaikkal szemben, de felléphet két vagy több természetes személy (diákok, munkavállalók) közti kapcsolatokban is.

Gondolkodjatok el azon, hogy a diszkrimináció milyen különféle formái és megnyilvánulásai lehetségesek az állam és polgárai viszonyban, az iskolában vagy a munkahelyen, és mutassátok be őket ismereteitek és tapasztalataitok teljes körű felhasználásával.

8. Az utóbbi időben újra gyakori témává vált a közbeszédben és a médiákban az egyház államtól való elkülönülése.

Magyarázzátok meg, mit jelentene/jelenthetne ez az aktus, illetve folyamat? Szerintetek milyen hatással lenne – pozitív vagy negatív – a lelkiismeret, a hit, és a vallás szabadságára?

9. Több mint 70 évvel ezelőtt ért véget a 2. világháború, az emberiség történelmének legnagyobb tragédiája. A háborúhoz kapcsolódó legnagyobb borzalom a holokauszt volt.

Ismertessétek, hogy a náci hatalomátvétel után a zsidó származású személyeket milyen alapvető emberi joguktól fosztották meg, röviden írjátok körül helyzetüket a deportáció előtt, valamint a koncentrációs- és megsemmisítő táborokban!

10. 2014 egyik Nobel-békedíjasa a pakisztáni diáklány, Malála Júszufzai lett azért a küzdelméért, hogy minden gyermeknek alanyi jogon járjon az oktatás.

Magyarázzátok meg, hogy miért olyan fontos emberi jog az oktatáshoz való jog! Röviden ismertessétek, hogy mit tudtok a műveltséghez való jog gyakorlásáról a világ azon részében, ahonét Malála származik, és hasonlítsátok össze a műveltséghez való jog gyakorlásával Szlovákiában!

11. A SzK Alkotmánya rögzíti a petíciós jogot, mint polgári és politikai jogot. Petícióval az emberek népszavazást, azaz referendumot is kezdeményezhetnek. A petíció és népszavazás tárgyát azonban nem képezhetik az emberi jogok.

Magyarázzátok el, hogy miért nem lehetnek az emberi jogok petíció vagy népszavazás tárgya! Mit jelent a gyakorlatban ez a tilalom és hogyan érvényesül? Mondjatok rá néhány példát.

12. Alkotmányuk 12. cikkelye szerint „Az alapvető jogok és szabadságjogok nem vehetők el, elidegeníthetetlenek, elévülhetetlenek és nem törölhetők el.”

Magyarázzátok el saját szavaitokkal, hogy mit jelentenek az említett kifejezések emberjogi közigazgatási és bírósági gyakorlat szempontjából?

13. 1991 óta Szlovákiában tilos a halálbüntetés. 2003 óta ez abszolút tilalom, a háború vagy háborútól való közvetlen fenyegetettség idején elkövetett tettekre is vonatkozik.

Ismertessétek a halálbüntetés eltörlésének emberjogi okait, esetleg magyarázzátok meg saját álláspontotokat a halálbüntetésről széles összefüggésben!

14. 2012-ben az Eperjesi Kerületi Bíróság ítéletében kimondta, hogy a megye egyik iskolájában fennáll a roma gyermekek szegregációjának ténye, és az iskolát a jogszerű állapot helyreállítására kötelezte.

Magyarázzátok meg, hogy mit értünk az iskolai szegregáció fogalma alatt és próbáljátok felvázolni, hogy miben látjátok a romatelepekről származó gyermekek oktatásának legfőbb problémáit! Miként oldanátok meg Ti az ő helyzetüket? Törekedjete emberjogi érvelést alkalmazni!

15. Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról (ún. isztambuli egyezmény) szerint többek között: „A részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá tartozó erőszakos cselekmények bármelyikének elkövetése alapján indult büntetőeljárások során a kultúra, a szokás, a vallás, a hagyomány vagy az ún. „becsület“ ne minősülhessen a cselekmény igazolásának.“

Ismertessétek, hogy miben látjátok az Isztambuli Egyezmény jelentőségét a nem európai származású személyek európai társadalmakba való beilleszkedése kapcsán? Milyen feltételeket szabnátok Ti az állam helyében a menekültek vagy bevándorlók eredményes integrációja érdekében? Milyen érveket tudnátok felsorolni az Isztambuli Egyezmény ratifikálására, amely érdekében a közelmúltban széles polgári kampány is zajlott?

Autor: PhDr. Petőcz Kálmán

Recenzentka: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Prekladateľka: Mgr. Hodossy Katalin

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2016